СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 106. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 9-го травня 1939. No. 106. Jersey City, N. J., Tuesday, May 9, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ АПЕЛЮЄ В СПРАВІ ВУГЛЕВОГО ЗАСТОЮ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт звернувся безпосередньо до вуглекопів і власників копалень, щоб вони для загального добра таки знайшли основу до порозуміння. Бо внаслідок їх розходжень і застою у вугляних промислі цілий американський промисл стоїть на порозі до цілковитого паралiжу. Апель президента поміг настільки, що делеґації вуглекопів і власників не розіхались, а розпочали наново переговори.

ПАНІ ПЕРКІНС ПЕРЕДБАЧАЄ ПРОМИСЛОВУ ПОПРАВУ.

НЮ ЙОРК. — Секретарка праці, пані Перкінс, у своїм докладі перед Мавнт Голйок Каледжом у Ню Йорку сказала, що в другій половині цього року треба сподіватись поважного оживлення в американськім промислі. Перед в оживленні буде вести промисл будови мешкальних домів, який затруднить коло 800,000 робітників. Цей промисл оживить інші галузі звязані з виробом ріжних будівельних матеріялів. Ті інші галузі затруднять черговіх 1,-250,000 робітників, говорила вона.

СЕНАТОР РЕЙНОЛД ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ВНУТРІШНІМИ ВОРОГАМИ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Рейнолдс виголосив перед Американським Товариством Оборони, промову, в якій говорив, що Америка повинна в першу чергу дбати про оборону своїх власних берегів, а не думати стільки про оборону европейських берегів. Він далі перестерігав, що в нутрі Америки є „певні меншини", які стараються накидати Америці таке законодавство, яке для них вигідне. Ті „меншини" розхочують Америку з середини. Він обвинувачував Сталіна, що той хоче знищити „нашу Божу святиню", та говорив, що добре булоб започаткувати тут рух під кличем „Здержіть Сталіна". Рейнолд висказався проти того, щоб спроваджувати до Америки 20,000 дітей з Німеччини, бо, як говорив, опісля розпічнеться рух за те, щоб спровадити родичів тих дітей, мовляв, що не совісно розлучувати дітей від родичів. Спровадивши тих дітей до Америки, ми скривдилиб тим тутешніх дітей, які також потребують помочі.

ХОЧУТЬ ВИКОРІНИТИ ЖЕБРАНИНУ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія заявив, що місто Ню Йорк розпочало кампанію, щоб викорінити жебранину по вулицях, по ріжних льокалях а також по підземних та надземних залізницях. Жебраки річно збирають коло 15 міліонів, говорив він. Серед них є щонайменше 10,000 таких, які не заслугують на ніяку підмогу. Знову ж ті, що заслугують, моглиб дістати її від стейту, але вони відмовляються від того, бо жебраниною зароблять далеко більше. Один жебрак домагався ґарантії, що дістане $125 місячно, бо це є найменша сума, яку він заробляє жебранням.

РОЗКРИВАЮТЬ ТАЙНИ ВСЕСВІТУ.

МАВН ЛОК (Тексас). — На офіційнім відкритті Обсерваторії МекДоналда багато вчених виголосили доклади. Професор Едвин Гобл, із подібної обсерваторії Вилсона, що має найбільший телескоп на світі, сказав, що докладні обсервації і фотографії зо всесвіту, взяті з віддалі 7 до 500 міліонів світляних літ, вказують, що всесвіт не повстав з катаклізму, себто потрясення, але розвивався рівненько і спокійно. Наперед були ґази, мряковини, вогненна маса, ступнево творилися соняшні системи і т. д. Цей процес далі відбувається в просторі, в якому наша соняшна система нагадує порошинку у величезній пустині. (Світляний рік означає ту довжину, яку зробить промінь впродовж року, перебігаючи поверх 160,000 миль на секунду).

ДАЛЬШІ СПРОБИ КУПНА ПІДЗЕМНИХ ЗАЛІЗНИЦЬ.

НЮ ЙОРК. — Заряд міста зробив пропозицію купна власникам підземної залізничої сітки, званої „Ай Ар Ті", за ціну 140 міліонів долярів. Подібну пропозицію заряд зробив недавно другій підземній сітці, званій „Бі Ем Ті", за ціну 175 міліонів долярів. Заряд міста хоче купити обі ті сітки, щоб разом зо своєю, недавно побудованою, створити одну міську транспортову систему.

НЮЙОРСЬКА БІБЛІОТЕКА ОБМЕЖУЄ УСЛУГИ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок браку фондів нюйорська бібліотека на 42 вулиці і пятій евені обмежує свої услуги для своїх відвідувачів. Відтепер читальні кімнати в окремих відділах будуть замкнені по 6 годині вечором. Відкритою оставатиметься далі лиш головна читальняна кімната.

ПОЗДОРОВЛЕННЯ МАТЕРЯМ

Пані Естер Беджет з Ґалвестону, в стейті Тексас, є останньою матірю четвернят. Їх названо: Джойс, Дженет, Джовн, і Джеральдина. Джовн важить 9 фунтів, інші по 7.

ВСТУП ЖИДАМ ДО КАВАРЕНЬ ЗАБОРОНЕНИЙ.

Комітет національної єдности, що переводить акцію обєднання чеського народу під проводом єдиної тотальної партії, затвердив внесок союзу власників готелів, ресторанів і каварень у справі заборони вступу жидам до каварень, ресторанів та інших льокалів, яких власниками є арійці. Більшість цих льокалів перейшла з жидівських рук до чехів і німців. Власники згаданих льокалів переконані, що згадана акція не зменшить касових оборотів, бо жидівський елемент заступили як гості німецькі старшини і вояки. Обороти згаданих підприємств значно зросли саме з приходом німецького війська, що є дуже добрим консументом.

АРЕШТУВАННЯ ЗЛОДІЙСЬКОЇ ВАТАГИ.

Поліція в Тарнівських Горах арештувала злодійську ватагу, що вела свою діяльність в місті і в околиці. Поліція арештувала 16-літню Марію Куру, Ф. Ратка, Шостковського та А. Сульвічека. Слідство виявило, що за Шостковським розіслали стежні листи ще в 1936. р., але щойно тепер удалося його зловити.

СТРАШНА СМЕРТЬ У ВОГНІ.

В селі Гримкевичі, пов. Скерневіце, вибухла пожежа в хаті Станіслава Хаповського, який грав на забаві в сусідньому селі. Пожежа спопелила всі будинки Хаповського. Зпід згарищ витягнули звуглені кости 28-літньої жінки Хаповського і трьох дітей, які згоріли в хаті підчас сну. Поліція веде енерґічне слідство, бо є познаки, що вогонь підложено з пімсти.

ПОЖЕЖІ В УКРАЇНІ.

В совєтській Україні поширюються хвилі пожеж, що їх спричинюють саботажі. В першому чвертьріччі ц. р. в Києві та в околицях занотовано коло 280 пожеж. Страти, що їх спричинили пожежі, більші, як 10 міліонів рублів. В київській окрузі згоріло м. ін. 5 збіжевих маґазинів.

ДВІ ПОЛЬСЬКІ СТУДЕНТКИ ПЕРЕД СУДОМ ЗА КРАДІЖ.

Перед городським міським судом у Львові засіли на лаві підсудних дві польські студентки: 19-літня Данута П. і Мирослава П., яких арештувала поліція за крадіж на одному польському балі в карнавалі ц. р. у касині одного з львівських полків. Акт обвинувачення закидує підсудним, що вони обікрали свою товаришку І. та інші особи, які були на балі, забираючи їм гроші та ріжні вартісні предмети, як дуцерниці і т. п. Арештовані студентки змінювали кількакратно свої зізнання. Тепер на розправі зізнали, що ріжні речі забрали з жарту.

ОБЕРЕЖНО З ПСАМИ-ВОЛОЦЮГАМИ.

З початком березня ц. р. 18-літній Маріян Скворонський з Турова, яроцінського повіту, привів до хати якогось пса волоцюгу. Згаданий пес вкусив Скворонського в руку, але хлопець затаїв це перед ріднею. Колиж ствердив прояви скаження у пса, вбив його і закопав. По кількох тижнях Скворонський сам занедужав. Лікар ствердив у нього прояви скаження і наказав відвезти його чимшвидше до шпиталю, але всяка допомога виявилась безуспішною. Хлопчина помер у страшних муках у шпиталі.

ПІДЧАС ЗАБАВИ ВІДТЯВ СЕСТРІ РУКУ.

В робітника Ґвілецького в Могільці в Познанщині бавилося двох дітей сокирою. Дівчинка підсипувала братові пісок під сокиру і висунула задалеко руку саме у хвилині, коли хлопчина розмахнувся сокирою і відтяв своїй сестричці цілу долоню. Дівчину відвезли до шпиталю, де ампутували їй руку.

ТРАМВАЄВА КАТАСТРОФА У ПРАЗІ.

На одній з найрухливіших вулиць Праги вискочив з рейок трамвай, ударившися з іншим трамваєм. Зпід розбитого трамваю витягнули 14 раних осіб, які перевезли до шпиталю.

ДВІ СТРАШНІ ЗАЛІЗНИЧІ КАТАСТРОФИ.

Недалеко Дніпропетровська, в Сов. Україні, трапилася велика катастрофа, до якої дійшло тому, що вантажний самохід з 25 робітниками зударився з особовим поїздом. У катастрофі зґинуло 5 осіб, 11 важко ранених борються зо смертю у шпиталі. Г. П. У. арештувало шофера, підозріваючи його за „саботаж". Друга катастрофа трапилася в Мексику, де недалеко Ґвадалахари зударилися два поспішні поїзди. Перший поїзд наїхав на останні вагони другого поїзду, що мусів затриматися на шляху внаслідок ушкодження льокомотиви. Зпід звалищ витягнули коло 30 убитих і кільканадцять ранених.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ 4-ОХ ОСІБ.

В Ерфурті в Німеччині трапилася на Великодні Свята трагедія, що скінчилася смертю 4-ох осіб. У ночі з суботи на Великодню неділю скінчила самогубством 40-літня жінка з 50-літньою сестрою і 80-літньою своєю мамою, отруївшись світляним ґазом. А що ґаз дістався до сусідного помешкання, де мешкало молоде подружжя з 12-літньою дитиною, батько родини теж затруївся ґазом і вже помер. Жінка з дитиною бореться зо смертю у шпиталю. Трагедію викрили щойно в середу, коли ґаз почав передіставатися до дальших помешкань.

БУРЕВІЙ НАД ТИФЛІСОМ.

Над столицею Грузії Тифлісом перейшов сильний буревій, що заподіяв великі шкоди. Кілька домів зовсім ушкоджених. Пожежна сторожа забрала з них усіх мешканців. Підчас буревію зґинуло 5 осіб. Буревій зірвав з державного будинку совєтської Грузії пятирамінну зорю. Метеорольоґи виясняють, що причиною буревію був великий наплив холодного повітря до Грузії з підбігунових околиць.

НІМЕЦЬКО-ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ І ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ

РИМ. — Італія і Німеччина видали спільний комунікат, яким проголосили, що обидві держави згодилися підписати договір про політичний і військовий союз. Це має бути висідом розмов, які мали тепер у Мілані міністри справ заграничних Німеччини й Італії: Рібентроп і Чіяно. Також надіються, що в короткому часі приступить до цього союзу ще й Японія.

НІЧОГО НЕ СТАЛОСЯ.

ЛОНДОН. — В Англії є тої думки, що новий союз між Італією і Німеччиною є тільки потвердженням того, що вже існувало.

НІМЕЧЧИНА ДОБАЧУЄ УСПІХ.

БЕРЛІН. — В Німеччині вважають затіснення союзу з Італією в теперішньому моменті ударом у сторону Англії. Є це також зазначенням, що Польща не може надіятись на невтральність з боку Італії на випадок німецько-польської війни.

„ПРОТЕКТОРАТ" НАД ГАЛИЧИНОЮ.

ПАРИЖ. — Пишуть, що промова польського міністра заграничних справ, Бека, не вияснила того, що властиво є причиною польсько-німецького конфлікту. Бо Німеччина поправді домагалась не тільки Данцігу і автостради через Поморя, але цілого Поморя, цілого польського Шлеську і протекторату над українською Галичиною. Це остане мало бути на те, щоб мати евентуально ключ до дальшої акції.

ДВІ ПОЛІТИЧНІ ТЕЧІЇ У ВІДНОШЕННІ ДО УКРАЇНИ.

ПРАГА. — Між ріжними поголосками про пляни німецького походу на Україну є тепер поширена така, що в Німеччині зачинає перемагати політика примирення з Совєтами. Кажуть, що німецькі ґенерали завжди були за союз з Росією, а проти „авантури з Україною". Великим противником української струї в Німеччині є маршал Ґерінґ, що є по Гітлері другою найвпливовішою особою і то тимбільше важною, що має за собою армію. До тих, що ніби „піддержують" українську „пропаґанду", належать: Рібентроп, Ґебельс, Розенберґ і Гімлер. Це ті, що становлять у націстів „динамічну силу".

СОВЄТИ МОВЧАТЬ.

МОСКВА. — Світова преса пише, що таки заноситься на тісніший звязок між Совєтами і Німеччиною. А совєтська преса ні не потверджує цих поголосок, ні їх не заперечує.

А. ЛІВИЦЬКИЙ ДО ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА.

ПАРИЖ. — Андрій Лівицький, що виступає як „Президент Уряду У. Н. Р.", вислав до американського президента Рузвелта телеграму, якою звертає увагу, що през. Рузвелт, звертаючись до ріжних европейських держав, звернувся також до „Росії". А. Лівицький підкреслює, що „Росія", себто СССР, не уявляє собою одноцільної держави, а тільки таку, яка повстала внаслідок цілої серії брутальних аґресій і мілітарної окупації Української Народньої Республики та інших незалежних держав неросійських народів. Далі А. Лівицький просить през. Рузвелта, в інтересах забезпечення правдивого миру, взяти на себе ініціятиву, щоб зажадати від уряду Москви виведення окупаційних московських військ з України, що уможливилоб відновлення самостійної Української Держави, яка єдина може збезпечити тривалий мир і політичну рівновагу на европейському сході.

ПАПА ЗА СПОКІЙ.

ВАТИКАН МІСТО. — З нагоди Евхаристичного Конгресу в Альжирі папа візвав вірних благати у травні Пречисту Діву Марію за замирення світу.

РЯТУЄ ПОЛЬЩУ.

ВАРШАВА. — Польща надзвичайно вдячна Ватиканові за те, що папські нунції в Берліні й Парижі працюють над тим, щоб полагодити німецько-польський опір за Данціг мирним шляхом. У тій справі говорив нунцій з Гітлером.

ПІВ БІЛЮНА НА ПОЗИЧКУ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що польська Позичка Оборони увінчалась великим успіхом. Зібрано до 500 міліонів злотих.

„ЖИВІ ТОРПЕДИ".

ВАРШАВА. — Польська преса розписується широко над патріотичним наставленням польської людности. Наприклад подає, що 3 брати Люстостанські і їхній приятель Божичка заявили готовість вмерти за Польщу. Сказали, що хочуть наслідувати патріотичних японців, що то офірували своє життя при атакуванні московських кораблів як „живі торпеди". Ось так хотілиб атакувати німецькі кораблі й згадані вище особи, якщоб Німеччина пішла на Польщу війною.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 348, JERSEY CITY, N. J.

КЛЕКОТИТЬ!

Щось „вариться" в Европі. Але що саме, на те важко відповісти. Чути тільки, як клекотить вода в кітлі і як ріжні руки мішають тими предметами, що їх „пригрівають" чи „варять". До тих останніх, що їх „варять" у тім европейськім кітлі — належимо й ми.

Що з того всього вийде, ніхто певно не знає. І як може знати, коли в світі не знають навіть певно того, чому, наприклад, уступив так нагло Літвінов, хоч усі є тої думки, що ця подія матиме далекосяглі наслідки. Навіть аж такі, що дехто заповідає вже як річ певну — порозуміння між Сталіном і Гітлером. Колиж такі події заскакують найбільших політиків світу й уряди найбільших держав, а вони у великому клопоті, як такі події розуміти і що робити, то щож доперва говорити — про нас. А проте й нам, хоч ми нарід недержавний і позбавлений звязку з рушійними силами світової політики, також треба мати свою лінію . Але яку?

Ми не є силою у такому розумінні, щоб ми її могли вже тепер протиставити нашим ворогам чи заофірувати тим чужим чинникам, чи великодержавам, що її потребувалиб для своїх плянів, а за те відплатилисяб нам попертям незалежности і соборности України. Тому не можемо з ніким переговорювати як рівний з рівним. І тому, якби навіть хтось нам давав надію на якесь попертя, треба завжди числитися з тим, що той „хтось", хто він не був би, коли йому це буде вигідним і корисним, може нас легко, й покищо безкарно, „зрадити", себто махнути на нас рукою, щоб за ціну того, що від нас відпекається, набути собі спеціяльні користі від тих, що заціавлені тільки в нашій немочі й загибелі.

Гіркий наш досвід — з усіми. Це хіба вже всі добре знаємо і признаємо. Ще тільки може дехто себе потішати, а то й дурити, що ситуація може змінитись. Так, може змінитись і певно зміниться. Але не повинна ніколи змінитись наша насторожливість. Навіть до тих, що прикидалисяб „приятелями" українських визвольних змагань. Уже раз треба нам навикати до того, щоб і на холодне дмухати. Маючи це на увазі, ми свого часу виразно підкреслили на тому місці, коли писали про катастрофу з Карпатською Україною, що коли кого тепер хто „зрадив", і як та чим зрадив, то все те повинно бути обовязково виявлене. Ми не є силою з гарматами, повзами і літаками. Тому, хто добачує тільки в тому одному силу, а ми її не маємо, то він її тепер, очевидно, дістати не може. Але й не дістане він її тоді, коли також її наш нарід матиме у своїх руках, якщо „зраджує" нас тепер. Це відноситься як до наших ворогів, так і до тих ніби „приятелів", що то нами торгують. Ми свідомі того, що в Европі ще довго не буде спокою, та що в ній ще довго клекотітиме. Тому й ті, що сьогодні нагорі, завтра можуть бути — в руїні.

ЯК ВИГЛЯДАЄ „МОЦАРСТВО" В СЕРЕДИНІ

(Під увагу тим, що говорять в Америці про „культурну місію Польщі").

Варшавське „Заведення суспільних обезпечень" видало недавно книжку під заголовком **„Спомини лікарів"**, що обіймає переживання десятьох лікарів підчас їх практики при тій обезпечальні.

Книжка та викликала величезну бурю. А властиво не так ціла книжка, як радше поміщені в ній спомини докторки **З. Карасівної,** лікарки з Сухої.

Згадане на вступі Заведення розписало конкурс на найкращі спомини лікаря або лікарки, занятих при суспільнім обезпеченні. Надійшло на той конкурс **52 праць,** а з них першу нагороду одержала власне панна Карасівна. І ось посипалися, по видрукуванні цеї книжки, з одної сторони громи обурення та осуду, але зате з другої сторони багато виявів признання, а навіть захоплення. Досить, що ті „Спомини лікарів" стали справжньою сензацією і розходяться в тисячах примірників.

О щож властиво тут іде і чим провинилася та лікарка, що проти неї піднесено такі тяжкі заміти?

Треба справді ствердити, що спомини д-рки Карасівної не є написані в делікатних рукавичках, але навпаки, з великим завзяттям, повним глибокого обурення, та що її безоглядна щирість робить навіть нераз враження брутальности. Ось для прикладу наводимо тут таке місце з її споминів.

Її покликано раз на село до одного хорого хлопця, котрого одно лиш могло ще врятувати від смерти: негайне віддання його до шпиталю. Але темні родичі не хотять про те і слухати.

І тоді лікарка осьяк відізвалася до них: „Ви є свині, а не люди! Вас би треба по писках бити, а не говорити до вас! Борше би віл або корова зрозуміли мої слова, ніж такий батько або така мати".

Як бачимо, то слова лікарки не були дуже делікатні, а всеж таки: яка була відповіть на них?

„Ано, то дарма, відповів селянин: повеземо хлопця до шпиталю. Видно, що так і треба". Як я йому докладно витолкувала справу, а ще до того в такий грубий спосіб, то він відразу зрозумів. Але це треба було зробити три тижні скорше, хоч, на щастя, і тепер іще шпиталь поміг. Но, але чоловік мусить ціле життя вчитися".

Отже то саме життя і самі пацієнти навчили д-рку Карасівну брутальности. Вони навчили її, що вони іншої мови не розуміють, що вони бояться **шпиталю мов чорта,** но — і коней нема, щоб відвезти до шпиталю, бо робота в полі, а чейже і дитина мусить мати „домашню" опіку. Та і застриків бояться, бо від них умирають, а дітей, обтяжених дідичною венеричною хоробою, воліють купати у воді з потока, ніж їх відповідно лікувати. Автім ось що оповідає Карасівна про те, як лікувала дітей в часі епідемії кору.

„Приїхала я до дітей обезпеченого. Я ніколи не була хора ні на серце, ні на легені та взагалі можу багато видержати. Одначе до середини в хату я не годна була ввійти. Вже на порозі я заточилася, стало мені темно в очах та недобре на серці. Даром пробую втягнути повітря, бо його нема. З трудом вийшла я надвір. Віддихаю кілька разів і роблю один сильний віддих, так, як коли чоловік хоче робити в воді нурка. З тим запасом повітря входжу до середини кімнати, і це вистарчає, щоб дістатися аж до вікна, та вибити шибу. Бо вікно отворити годі. Забите воно цвяхами ще з кінцем вересня, позаліплюване китом та ще обведене довкруги шматяною кишкою. Лише можна його збити, бо отворити годі. Мами піднесли крик: „не мож перестуджувати"...

„В тій кімнаті мешкають дві родини — разом **13** осіб, з чого шестеро хорих на кір, а троє на запалення легенів.

„Давніше старалася я людям пояснювати та давала виклади. Але гляділи вони на мене з усміхом милосердя. Ставлено при дверях вартівника та отвирано вікна, коли я надходила, а замикано, коли я лише відійшла. І то не лиш у селян таке ділялось, але й у „інтеліґентів". Бо є загально принятою засадою, що хорого треба тримати в задусі. Зокрема, де є легені хорі або загрожені, треба замикати вікна. Най йому ще тяжче буде віддихати. І я пішла від дому до дому і в однім з них позичила кліщі. Ними вирвала я всі цвяхи з вікон, та попсувала рами від них та вибила кілька шиб. Були це бідні люди, то перед зимою нових вікон не справляють, бо і на хліб не мають. І так будуть вони отверті кілька місяців в день і в ночі. Дивилися ті люди на мене зпід лоба і певно прокляли до десятого покоління. Але я жадних ліків не записувала. Всі діти видужали".

„Спомини лікарів" оповідають про такі страшні припадки, відкривають **таку страшну темноту у польськім народі,** таку безмежну глупоту, таке сидження по вуха в найтемнішім середновіччі, що чоловікові волосся дубом стає, а лікареві опадають безрадно руки. Просто мусять опадати. І що тут дивуватися тій горечі в споминах тої „брутальної" лікарки д-рки Карасівної, котра є змушена (так, і справді змушена) до **такого** поведення зо своїми пацієнтами. І чогож тут дивуватися, що її товариші по фаху завидують їй енерґії та мистецтва, як собі порадити з забобонами і темнотою?! І то не лиш у якімсь глухім забутім куті, але і на **передмістях Варшави,** а також і по селах та містечках у тзв. Великопольщі, що давніше була під пруським пануванням!

Як чувати, то деякі лікарські сфери старалися усунути ту книжку з продажу, бо, мовляв, вона приносить їм стид. Але чейже тут не лікарі винуваті, але...

Лікарі виконують свої обовязки, вони лікують і рятують від смерти і терпіння людей, а що мусять притім клясти і ганьбити, щоб їм витолкувати, у чому лежить рятунок, то тут уже пацієнта винувати, а не лікарів.

Лікарям це зрештою цілком не вадить, що і не-лікарі перечитають ті „спомини лікарів". Навпаки! Треба, щоби взагалі якнайбільше читачів було. Може і неодин з них самих пізнасть себе в такім неконче симпатичнім портреті і пацієнти застановляться над цим та інакше будуть глядіти на лікаря.

А тоді і праця лікарів може станеться ясніша, більш притягаюча до себе.

Ось як пише про ту книжку „Спомини лікарів" один польський часопис: Шкода лише, що не звертає уваги своеї власної суспільности, що може кориснішим булоб нести просвіту в ряди свого власного польського народу, ніж тратити час на навертання „Русінув" на католицизм, польщення українських назв чи замикання українських товариств, що борються з темнотою.

Іван С.

З Українських справ в Англії

Підчас річного бенкету японського товариства в Англії, який відбувся 20. квітня ц. р. в Ґрейт Істерн Готелі в Лондоні, виголосив д-р В. Ю. Кисілевський, директор Українського Бюра в Лондоні, бесіду на тему „Українська проблєма".

Головою бенкету був віцеґраф Г. Кано. Між присутніми шістьдесятьма гостями були також пані й п. С. Окамото, радник японської амбасади, полк. І. Суґанамі, військовий аташе японської амбасади, п. К. Учіяма, японський ґенеральний консуль у Лондоні, п. С. Гасеґава, директор лондонського бюра аґенції Домей, п. Т. Катсукі, представник щоденника Асагі-Шімбун і багато інших визначних членів японської кольонії в Анґлії. Між анґлійськими гостями були маршал повітряної фльоти лорд Семпіл, полк. І. С. Соммервил, пор. маринарки В. Тейлор, сер Клемент Кінлок-Кук сер Едвард Кров і кілька інших.

Лекція мала на ціли в першу чергу дати загальне поняття про українців, короткий історичний очерк, а головно представити змагання українців та їхнє відношення до теперішнього европейського положення. Більше уваги присвятив бесідник українському питанню на Далекому Сході, з огляду на те, що більшість присутніх була тою справою особливо зацікавлена.

„Одно можна сказати катеґорично, закінчив свою лекцію бесідник, а саме, що українська справа напевно буде рішальним чинником підчас майбутньої стабілізації положення у Східній Европі. Совети, відтявши себе від решти цивілізованого світу, пробують створити свій власний світ. Але ті міліони українців, що опинилися проти своєї волі поза тим новітнім хінським муром, усім своїм єством бажають прилучитися до решти вільних европейських народів і жити, торгувати і розвиватися свобідно, як кожна інша незалежня нація".

Лекція про Україну в Савтгемптоні.

Підчас річних зборів філії т-ва Прихильників Союзу Націй (яке свого часу мало в Анґлії чимале значіння) в Савтгемптоні, найбільшому портовому місті Анґлії, 4-го квітня ц. р., був запрошений п. Антін Мур з Лондону, щоб виголосив лекцію про Україну. Пан А. Мур відвідував минулого року українські землі та добре обзнайомлений з українським питанням. У своїй промові зясував він положення, в якому українці знаходяться сьогодня в Советах, в Польщі, Румунії та Угорщині, яка недавно силою захопила Карпатську Україну. Пан Мур поставив особливий натиск на протибольшевицькі наставлення українців у всіх краях, де він тільки з ними зустрічався. Лекція викликала незвичайне зацікавлення і присутні ставили бесідникові багато запитів.

Лекція про Україну в Вандсвортсі.

На запрошення філії „Тос-Н" в Вандсвортсі (передмістя Лондону) виголосив 22. березня ц. р. п. Гуґо Ярдлей, пресовий референт Українського Бюра в Лондоні, обширну лекцію на тему „Українці та їхні змагання".

„Тос-Н" (читається „Так-Ейч", скорочення назти Талбот Гавз) це одна з найбільше поширених в Анґлії філянтропійних орґанізацій з пів міліона членів. Патроном орґанізації є король Юрій, а президентами лорд Бейден-Павел та лорд Болдвин, кол. премієр.

Бесідник дав короткий історичний огляд української визвольної боротьби та підчеркнув, що в теперішних переломових хвилях світ чомусь замало ваги присвячує українському питанню, яке в кожному конфлікті, який готов виринути в східній Европі, буде відогравати першорядну ролю.

Після лекції вивязалася жива дискусія, в якій брало участь дуже велике число присутніх. Найбільше число запитів відносилося до українських справ у Польщі.

(Укбюро, Лондон).

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(73)

Табунчики цілком збентежилися. Їм здавалося, що перед ними щось таке велике, сильне, могуче, щось таке, чого вони не вміли поняти, — тож поїхали займати коней і вязати. Але один з них завернув коня і пігнав у бік. Кудеяр догадався, що він їде до села кликати помочі, тож пігнав за ним, дігнав його, стягнув нагайкою по плечах так, що цей припав головою до гриви коня і мало не зімлів, опісля, прийшовши до себе, застогнав... Кудеяр хопив його коня за вуздечку, вдарив нагайкою і пігнав перед себе до табуна.

— Роботу роби, яку тобі приказано, а не відбігай, сякий-такий! — закричав Кудеяр.

Табунчики виповнили приказ Кудеяра. Коней відігнали, повязали. Кудеяр поїхав наперед, а товариші пігнали за ним коней. Табунчики стояли зачудовані, доки незвичайні гості не щезли з очей.

— Що це таке? — зачали тоді розбирати табунчики. — Як же це: нас десять, а їх чотири. Що вони за одні? Чи від бояриня? А може від самого царя? Або, чи вони не опришки? Але ні, якось не похожі... Опришки так не ходять. Бо чиж опришки підуть в четверо на десятьох, і то в білий день, недалеко від села? А чи це не чужосторонні люди военні? Може це Литва? Таки так, справді Литва.

На тім скінчилися здогади табунчиків.

— Не будемо — сказав один табунчик — говорити управителеві, що їх було чотири, а скажемо, що прибуло багато людей военних і забрали коней.

І пішли до свого управителя та звели великий крик. Розійшлася поголоска, що прийшли люди военні, і наполохані мужики хотіли збиратися на оборону.

Кудеяр з товаришами покормили свою добичу по дорозі вівсом на полі, а люди, видячи стільки коней, не боронили їм, думаючи, що прийшло також стільки людей. Приїхавши до одної стирти сіна, велів Кудеяр сплести з дубового галуззя плетінки, набрав сіна та привязав до коней. По якімсь часі щасливо прибув з цілим табуном до розбійничого засіку.

Всі опришки зачудувались і прирекли слухати у всім Кудеяра.

— Маєте коней — сказав — і вистане їх не тільки для вас, але і для тих, що до нас прилучаться.

Зачав Кудеяр випитуватися, де є монастирі, і довідався, що в сусідстві є два монастирі — один Добрий, а другий подальше — Оптин.

Були у ватазі два брати, калужани, сини прогнаного кудись сина боярського Юдинка. Отець їх вийшов з України, а сини нагадували Кудеярові в дечім Україну. Ті сини, на царський приказ, були розлучені з вітцем; вітця повезли до Казаня, а синів виправили на поселення до Лівонії, але вони втекли потім у знайому собі околицю калузьку і пристали до ватаги, щоби спасти свою шкуру. Одного з них звали Жданом, а другого Василем. Кудеярові подобалися ті молодики, а і вони з самого почину відносилися з якимсь поважанням до його особи. Вони були з Кудеяром у виправі за табуном, а тепер взяв їх Кудеяр знову з собою в похід на Добрий монастир. Прибувши перед монастир, положений у гаю, Кудеяр лишив своїх товаришів з кіньми, а сам ввійшов пішки в отворені ворота монастирського подвіря.

Там стрітив новика і поспитав його:

— Де лежить монастирська каса? Чи не в ігумена?

— А тобі на що це знати? — спитав зачудований новик.

— Я приїхав порахувати вашого отця-ігумена: як він правив мужиками, які доходи побирає, як кормить монахів і вас, новиків? Чи не поводиться він з вами люто?

Новик подумав простодушно, що це прибула якась особа, котра буде судити і розправлятися з ігуменом, тож зачав розповідати про всякі надужиття; сказав, що ігумен улаштовує в своїй келії пири для світських гостей, пє з ними солодкі меди, а в більші свята і фрязьке вино, а монахам дає тільки квас, і то кислий; нарід привозить ігуменові свіжу рибу, а він дає тільки сушену, а деколи і спліснілу; в ігумена печуться пшеничні колачі, а братії дають хліб житній; всі доходи бере ігумен на себе, а касу монастирську тримає в себе в келії, в закамарку в стіні, і в касі тій ще й чужі гроші, віддані на переховок; в ігумена на хуторі посестра, а у посестри діти, котрі ігумен кормить; ігумен буває часто пяний, а старці не сміють жалуватися на нього, бо і самі не ліпші: живуть нечесно, мають жінки і діти та кожного дня запиваються; деколи в монастирі нема ніякої відправи, бо всі пяні, а люди, що приходять здалека на молитву, розходяться, не помолившись.

Кудеяр усе вислухав і довідався від новика, що він пече просфори; пішов за ним до просфорні, а побачивши там два мішки з мукою, велів новикові ждати там на себе, доки не вийде від ігумена.

Потім пійшов Кудеяр до келії ігумена, і, постукавши в двері, проголосив: „Господи, Ісусе Христе, Сине Божий, помилуй нас!" Відповіди не було. Кудеяр повторив молитву і знов не почув відповіди.

Ігумен того дня кріпко заснув з похмілля. Кудеяр трутив заперті двері: завіси пустили і двері відчинилися.

Ігумен зірвався з постелі, побачив незнайомого і зачав його ганьбити. Кудеяр, не дивлячись на ігумена, заложив вістря ножа в шпару дверей, що замикали закамарок у стіні, відважив двері і, вийнявши два великі мішки з грішми, сховав їх за пазуху.

— А то що таке? — крикнув ігумен і кинувся на нього. Кудеяр схопив ігумена за карк і приплеснув його носом до стіни. Кров хлюпнула з ігуменського носа. Кудеяр забіг до просфорні, а, не заставши там нікого, хопив два мішки з пшеничною мукою, завдав собі на плечі, вийшов за ворота, сів на коня і разом з товаришами відїхав.

Розбитий ігумен довший час не міг прийти до себе, отирав кров з лиця, а потім підняв крик. Братія кинулась скликувати службу і мужиків, щоби гнати за опришком, але Кудеяр був уже далеко.

Кудеяр роздав кожному опришкові по двацять рублів платні та віддав муку для цілої ватаги.

— Хай баби напечуть колачів — говорив. Опришки перенятися великим поважанням, а навіть певного роду боязню супроти Кудеяра. Хитрий отаман, Кузьма Сірий, тільки зубами скреготав, а Кудеяр, задля його отаманської гідности, дав йому подвійну платню в порівнянні з іншими і влевнив, що йому не відберуть отаманства.

— Тепер, браття, годі нам тут довше баритися — сказав Кудеяр. — Калуга недалеко, вишлють проти нас військо. Рушаймо до Білева і там злучимося з Окулом і Урманом.

(Далі буде).

•З ДНЯ•

СПОРТ, А НЕ ПОЛОВІ АТРАКЦІЇ.

На зборах жіночого відділу американської спортової федерації, що відбулись 3 травня ц. р. в готелі Мартінік у Ню Йорку, предсідниця Ен Годжкінс виголосила доклад, у якому гостро натаврувала ті чинники, які використовують жіночий спорт для бизнесових цілей, приперчуючи його половими притягуваннями. Бизнесові компанії широко рекламують таких спортсменок, які мають гарні притягаючі постави. Вони навіть одягають їх у такі строї та фотографують у таких позиціях, що відбивають найбільше тої полової атракції.

А нераз вони навіть влаштовують цілі змагання жіночих спортових дружин, як „софт бол", „бескетбол" і інші, не для самого спорту і плекання здоровля, тільки для „вистави". Через те спорт цілковито розминається зо своїм первісним завданням, та перемінюється у свого роду театральну, водевільну, чи навіть бурлескову виставу.

Деморалізують у той спосіб спорт усякі бизнесові підприємства, склепи і фабрики, захвалюючи свій крам, а також ріжні часописи та журнали, що залюбки поміщують фотографії тих спортсменок.

ШКІДЛИВИЙ ВПЛИВ.

Бесідниця підкреслила, що таке спотворення спорту матиме дуже відемне значіння для нього. Бо завданням спорту є плекати здоровля людей, їх фізичну силу і справність. Саме у спорті особи повинні забувати про пол, а радуватись фізичною легкістю, зручністю, а також однозгідністю тілесних рухів із духовними переживаннями. Саме завданням спорту є це, щоб відорвати молодь від хоробливо-еротичних почувань і зрівноважити їх іншими почуваннями, серед яких, як сказано, є насолода бути фізично сильним, здоровим, зручним, гнучким.

Фізична краса і примана відграють у спорті лиш таку ролю, що вона приходить сама, автоматично, як вислід здоровля людини. Але щоб хтось плянував її, та ще й для еротичних зворушень, то цього не бувало. Колиж деякі несовісні бизнесмени в останніх часах почали це робити, то проти цього треба боротись. Інакше вони спорт цілком здеправують.

ЦЕ ОДИН ЗРАЗОК „ДЕМОРАЛІЗАЦІЇ".

Нераз ми зустрічаємо в пресі вираз „здеморалізована, розточена, звихнена, чи здепрáвована суспільність". Та не всі ми точно здаємо собі з того справу, що під тим розуміти. Дуже часто під „деморалізацією" ми розуміємо якийсь уже дуже яскравий проґріх.

Та фактична суспільність може бути „здеморалізована", не конче поповнюючи ці „яскраві проґріхи". Ось випадок з жіночим спортом: ці спортменки, які, у спорт вкладають полову атракцію та які виступають чи дають фотографуватись у приманливих позиціях, не конче самі мусять бути неморальні. Вони особисто можуть бути найпоряднішими дівчата. А проте їх спортова чинність, яка зійшла на цілком відмінне підложжя від того, що має справжній спорт, деморалізує суспільність.

ІНШІ ВИПАДКИ.

Суспільна деморалізація може приймати сотки відмінних форм. Є деморалізація і в літературі та мистецтві: деякі письменники і мистці, знаючи що пересічний загал любується у якихось кримінальних історіях, де вбивають людей, ллється кров і т. п., давай доставляти йому тих дешевеньких почувань. Полову атракцію перебільшено експльоатують також у фільмах, журналах, в публичних оголошеннях. Цього роду література і мистецтво замісць виховувати загал і розбудити його думки, забавляють його в дешевий бурлескний спосіб.

На перший погляд нічого злого в тому нема. А всетаки, проаналізувавши душу загалу, що зачитується цього роду „літературою", побачимо, що його думки, мрії, переживання, почування, волеві первні заамморочені психичним газом, який у більшій чи меншій мірі обнижує його суспільнотворчі прикмети.

ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ У БИЗНЕСІ.

Деморалізація у бизнесі приймає знов інший вигляд: Ось, наприклад, до якогось села чи містечка, в якому купці та промисловці якнайчесніше виконували свої функції, ретельно обслугували суспільність і брали за свої услуги умірковані нагороди, зявляється нечесний купець. Він уставляє у своїй крамниці фальшиві міри, а заразом трохи дешевше продає крам. Люди, не знаючи, в чім діло пруться до нього за крамом. Чесні продавці тратять покупців. Вони знають, у чому річ, та людей годі переконати. Також тяжко несовісного торговця зловити. Вони починають докладати до своїх крамниць, або їх зачиняють. Одначе серед них являються і такі, що пробують побити нечесного продавця його власним способом: вони самі починають шахрувати. Починаються перегони в шахрайстві, які остаточно цілком здеморалізують купецтво.

Відмінні форми прибирає деморалізація в інших ділянках: у політиці, адміністрації, судівництві, медицині, вихованні і т. п. Нема просто такої ділянки, до якої серед даних обставин не моглаб закраститись під якимсь виглядом деморалізація, спихаючи цю ділянку на цілком інше підложжя, а з нею штовхаючи цілу суспільність чим далі у провалля.

Закони проти деморалізації лиш у маленьких відсотках запобігають лиху. Зате тревалий лік — це виховання суспільності, її сильний характер і тверда мораль. Морально тверда суспільність ліквідує деморалізаторів уже самою своєю поведінкою.

ЧИМ НАРОДИ ПЕРЕМАГАЮТЬ.

Предсідник соймової комісії закордонних справ польського парляменту, посол Сужинський, виголосив промову про засади й тактику польської дипломатії, в якій м. ін. сказав:

„Видовжилася польсько-німецька границя. Але позиція Польщі є дуже сильна. Передусім тому, що ми велика мілітарна потуга. Відчуваємо деякі недостачі в обсягу озброєння, а досвідчений, переможний вожд Йосиф Пілсудський сказав: Про перемогу рішає воєнне знаряддя в 25%, а мораль армії й народу в 75%. А наша мораль є тепер 150%-това. Постава армії й суспільности є винятковій, одинока в Европі. Тому пралеґент вірить, що в періоді, в який входимо, Польща реалізуватиме свої великі, великодержавні амбіції.

КНИЖКА ПРО НОСТРАДАМА.

Появилася нова книжка про славного астрольоґа Нострадама. Книжку написав П. де Рошеє.

ДЕНЬ МАТЕРІ

НЕ ЗНАЄТЕ, ЯКИЙ ДАРУНОК ЛЮБОВИ ДАТИ СВОЇЙ МАТЕРІ?

ЧОМУ НЕ ДАТИ ЯКУСЬ ЦІКАВУ КНИЖКУ?

ЧИ МОЖЕ БУТИ ЯКИЙСЬ ДАРУНОК БІЛЬШЕ ТРИВАЛОЮ ПАМЯТКОЮ ВАШОЇ ЛЮБОВИ ДО МАТЕРІ, ЯК ГАРНА, ЗВОРУШАЮЧА КНИЖКА?

Не знаєте, яку книжку вибрати на дарунок для матері?

Ось вам до вибору спис книжок, які спеціяльно промовляють до українських матерей:

ТВОРИ МАРКА ВОВЧКА. За чоловічим іменем автора криється жінка (Марія Морковичка), до того велика письменниця, яка знала наскрізь жіночу душу й писала про жінку дуже зворушливо. Її оповідання представляють цілу ґалерію цікавих жіночих постатей у цікавих життєвих ситуаціях $1.25

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: **В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА.** Теж жінка-письменниця, що спеціяльно займається долею жінок, але вже більше сучасних з нами. В цю трагічну історію жіночої любови наше жіноцтво просто зачитується .75

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: **ЦАРІВНА.** Славна українська письменниця малює жінку, що стремить до вищого, кращого життя 2.00

ЛУІС ВОЛЕС: **БЕН ГУР.** Ця історична повість з перших віків християнства, котру американські діти читають у школах часто обовязково, появилася теж у перекладі на українську мову й тішиться серед наших людей великою популярністю .80

ВЕЛИМИР ДЕЖЕЛІЧ: **СОФІЮ ВИБРАВ.** Ця повість, переложена з хорватської мови, малює життя в 9. віці по Христі, коли серед словян щойно починало ширитися християнство 1.00

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ: **ЗА СЕСТРОЮ.** Багато людей уже читало цю цікаву повість з козаччини, але ще є люди, які її не читали. Як прочитають, певно не пожалують .35

Замовляючи книжку з цього списку, зазначіть, кому хочете з неї зробити дарунок, а книгарня гарно і відповідно до оказії її опакує й вишле на подану вами адресу з зазначенням, від кого вона приходить як дарунок:

Замовлення шліть до:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

Книгарня має теж великий вибір прегарно оправлених **молитовників**, які добре надаються на дарунок у День Матері.

ОББИНУВАЧУЄ РОБІТНИЧУ РАДУ

Джозеф Педвей, адвокат Американської Федерації Праці, закидав підчас пересвухання перед сенатським комітетом праці, що Краєва Робітнича Рада є сторонниця в користь Конґресу Промислової Орґанізації.

РОЛЯ ІМІҐРАНТІВ У РОЗБУДОВІ АМЕРИКИ

Мало хто собі уявляє, яку велику ролю відограли іміґранти в розбудові Америки. Найбільше визначалися вони в розбудові американської індустрії. Іміґранти з ріжних країв світу перетворили, так би сказати, перозвинену рільничу країну в найбільш промисловий край на цілім світі. Про це вже нині нема ніякого сумніву. Наприклад, масова продукція в американськім промислі нині досягає досконалости.

Увесь розвій індустрії в Америці очевидно треба завдячувати геніяльним умам винахідників, між якими було багато іміґрантів і їх дітей. Наприклад, нащадок англійського іміґранта Е. Витней винайшов машину для чищення бавовни, що уможливило управу бавовни в усіх полудневих стейтах. Кажуть, що це був початок масової продукції в Злучених Державах, бо його метода поширена в усіх галузях американського промислу і нині, так би сказати, це азбука індустрії. Не можна собі уявити фабричного заводу без прикладних метод масової продукції.

До розбудови модерного промислу в Америці причинилися іміґранти ріжних народів. Шведський іміґрант К. Е. Джонсон винайшов міру, якою можна зміряти одну мільйонову частину цаля. 1831 року нащадок шотляндських іміґрантів К. Г. Мікормик видумав косарку, необхідну нині для кожного фармера. Винахід косарки дав розмах не лише рільництву, але і промислові. З початком масової іміґрації люди осідали на землі і пустих степах на заході, перетворюючи це в родючі поля. У містах будували все нові фабрики, розвивалися торговля і промисл. Подиву гідна підприємчивість, видержливість, послідовність і муравлина праця іміґрантів та їх дітей була основою розбудови модерної індустрії в Америці. Це факт, який згадує кожна історія американського народу.

Або візьмім будову американських залізниць, яка вимагала багато сили, здоровля і витревалости. Хто їх збудував? Іміґранти ріжних груп і народів. Шотляндці, німці, ірляндці, поляки, мадяри, українці, шведи, китайці й інші. Без сумніву, залізниці дали найбільший товчок до розвою рільництва в Америці. Фармери відразу дістали спромогу висилати свої продукти на продаж з одної частини краю в другу. Комунікація взагалі оживила громадське життя і край почав міцніти.

Іміґранти відограли важну ролю в промислі ще за колоніяльних часів. Початок скляних виробів в Америці дали німці, італійці і поляки. В часі американської революції німецькі іміґранти робили найзручнішу зброю для інфантерії. Син іміґранта видумав машину до шиття, яка звибила жінкам цілого світу голку з рук. Цей винахід також став дуже важним чинником у розвою шевського промислу. Нині кожна фабрика обуви і кожний швець уживає машини до шиття. Ця машина до шиття нині є також основою незвичайно розвиненого і поширеного у світі виробу одежі в Америці. Не зашкодить згадати, що при шитті черевиків і одежі найбільш працювали і ще тепер працюють іміґранти. Вони фактично одягали і ще одягають цілу націю.

В области друкарської штуки чужинці теж добре відзначились. Англійський іміґрант Роберт Гов винайшов друкарську машину, на якій можна друкувати від одної до десять тисяч чисел газети на годину. Німецький іміґрант Отомар Мерґенталер винайшов лінотайп, яким він визволив з неволі друкарських складачів. Це здібшило і прискорило продукцію книжок і газет, які подешевіли і кожний іміґрант міг купити собі підручник для вивчення англійської мови. Треба знати, що передтим в Америці книжки і газети були дуже дорогі.

Телефон, без якого не можна собі уявити життя в Америці таким, як воно є, винайшов шотляндський іміґрант Олександер Ґ. Бел, а те, що можемо телефоном говорити на далеку віддаль, теж завдячуємо іміґрантові з Сербії, Михайлові Пупінові.

Винайдене Марконієм радіо уліпшив відомий електричний чарівник Штайнмец, з Німеччини. Голосник уліпшив син данських іміґрантів, Енсен. Спосіб знимання світлин через радіо придумав жид А. Корн, а російський іміґрант, Антін Зворикін, тепер працює над удосконаленням телевізії.

Про те, яку ролю відограли іміґранти в розбудові Америки, говорив недавно бесідник на радієвій програмі державного департаменту освіти під назвою „Америкенс Ол — Іміґрентс Ол". Він сказав, що завдяки свободі руху і ділання в Америці іміґранти ріжних груп виявили свою ґеніяльність на користь самим собі і цілої суспільности.

ФЛІС.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СЛИКВИЛ, ПА.

Свято Шевченка.

Дня 26 березня ц. р. наша сликвильська громада відсвяткувала 125 річницю уродин Т. Шевченка святочним концертом. Хоч підготова була коротка, завдяки дбайливості о. Р. Бойчука і комітету концерт випав знаменито. Програма відбувалась у такому порядку: Вступне слово о. Бойчука, спів новозорґанізованого хору „Майн контрі" і „Реве та стогне"; широкий відчит про Т. Шевченка, виголошений Н. Кічем; спів хору „О, Україно!"; деклямація о. Бойчука поеми Т. Шевченка „До Основяненка"; хор „Бігло, бігло"; деклямація панни Старят „До зорі"; хор „Сонце низенько"; „Вечір" — декл. панни Грисяк; хор „Дівча в сінях стояло"; відчит про Тараса Шевченка по англійськи виголосила панна Марія Дидів; В память незабутньому Кобзареві, декл. Нат. Теліґа; хор „Ой, видно село". На закінчення гром. Н. Кіч подякував виконавцям програми за труд, а приявним за участь. Цей концерт розрухав нашу громаду, а головно молодь і вона дістала новий запал до дальшої праці. Переведено збірку, якою занялись І. Пендлишак і Н. Кіч. Зложили по $1: Н. Кіч, Олена Гоґнят, Г. Дидів, Д. Вус, Н. Воловецький; по 50 ц.: І. Пендлишак, Марія Іванюк, І. Різнів, Ю. Ятчишин, В. Різнів 35 ц.; по 25 ц.: В. Кузмин, М. Романюк, М. Біґун, Г. Цицик, В. Буртик, Ю. Ятчишин, Соф. Цицик, пані Балоґа, І. Калинич, Д. Мельник; дрібними $1.40. Разом $11.25, які вислано через Обєднання на Рідну Школу.

Н. Кіч.

ЙОНҐСТАВН, О.

На дальші студії.

Наша піяністка, панна Ірина Мусійчук (дочка о. і пані Мусійчук), скінчила десять літ студій музики і вписалася до „Сейнт Луіс Мюзік Інститут Проґресів Сіріс", що надає ступні Вашинґтон Юніверіти. Панна Мусійчук належить до школи „Сентер Мюзік", де студіює, виступає на концертах з акомпаніментом та вчить інших. Літом виїде до Сейнт Луіс на літні курси.

Знайомість.

— Чи ви справді хочете, Стефо, вийти за того молодого чоловіка, що недавно був у нас?

— Чомуж би ні?!

— Алеж ви знаєте його щойно тиждень! Чи це досить, щоб зважитися на таку поважну постанову?

— Ах, прошу пані, він уже такий не дуже незнайомий. Моя приятелька минулого місяця була з ним заручена цілий тиждень.

СУХОТИ, ДИФТЕРИТ І ПРОКАЗА.

Епідемія туберкульози, званої популярно „сухотами", не вигасла ще дотепер, але навпаки, вона обхопила цілу земну кулю. Її жертвою впали такі генії і світлі уми людства, як св. Франц з Ассижу, і пізніше, Шопен, Стіфензон, Кальвін, Спіноза, Шіллер та ін.

Не менш жахливі втрати приносили давніше проказа і дифтерія, з яких перша опанована тепер ізолюванням хворих, а друга винаходом цілющої сироватки, що немилуче рятує від смерти.

Бували випадки, що саме хвороби і епідемії помагали деяким людям і визволяли їх укриті таланти. Ось нпр. сухітнича евфорія (ненормально щасливе самопочуття) Шіллера помогла йому знятися на вершини поезії. Распутін міг провадити свою шкідницьку місію тільки завдяки гемофілії наслідника російського престолу, а одна з найгірших шкірних недуг, на яку незду жав неодин з володарів світу також нераз зміняла обличчя світу.

Тому оправданий окремий погляд, з яким лікар дивиться на цілий ряд великих світових перемін, на світоглядові та суспільні революції, яких причиною був і є часто дрібненький, невидний голим оком мікроорганізм - зараз ок, що точить вперто будинок культури людства і стає причиною великих перемін.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ГАРТФОРД, КОНН.
На Рідну Школу.

Дня 23 квітня ц. р. заходом усіх українських організацій відбулося в Гартфорді Шевченківське свято. В склад програми входив святочний реферат, який гарно виголосив п. Білинський, та концерт церковного хору під умілою управою дяковчителя М. Похмурського.

Підчас концерту переведено збірку на „Рідну Школу" в старім краю. Жертвували по $1: П. Кріль, П. Солецька, К. Яросевич, П. Даниль, К. Савка, І. Олендер, В. Лукасевич, А. Коба, М. Нестор, Е. Мокрицька, К. Донь, П. Сиик, Д. Глемба, А. Локоть, М. Пащак, О. Гринчук, Гвіздь, Д. Стефанів, П. Курко, О. Йордан, А. Пільгак, Подан, Н. Хорнат, П. Апанович, Е. Бозрим, В. Стефанів, І. Саган, Е. Данилів, П. Мей, П. Дропяк, Н. Предзімірський, С. Ваналюк, М. Лукасевич, М. Яросевич, Н. Кучер, М. Федишин, В. Дерлиця, Е. Лата. Мацейовська, М. Федина; о. С. Баландюк $2; дрібними датками $28. Разом $72, які вислано через Обєднання.

Присутній.

НЮАРК, Н. ДЖ.
На ранених Карпатської України.

Гром. Іван Брик переслав через Обєднання $37.25 на ранених Карпатської України. Ці гроші прийшли зо збірки, яка відбулася в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку.

ШІКАҐО, ІЛЛ.
Січовикам Карпатської України.

Гром. Тарас Шпікула переслав через Обєднання $13.80 на поміч січовикам Карпатської України. Ці гроші зібрано на зборах бр. св. Степана, від. 221 У. Н. Союзу. Жертвували по $1: Т. Шпікула, С. Куропась, Ф. Васильовський, П. Олійницький, В. Доняк, М. Беряк, Д. Стравняк, О. Любас, М. Сипко; по 50 ц.: А. Шведа, Д. Кравець, С. Капонік, М. Волковецький, А. Гасюк, А. Маршиковський; по 25 ц.: К. Вайда, П. Івацків; дрібними $1.30. Разом $13.80, які відості вислано на призначену ціль.

ГЕМТРЕМК, МІШ.
Раненим січовикам.

Український Американський Демократичний Жіночий Клюб на своїх зборах ухвалив дати з каси $10 на поміч раненим січовикам Карпатської України. Гроші вислано через Обєднання.

К. Стахів, касієрка.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.
Раненим Карпатської України.

Гром. Гринько Бойко переслав від себе через Обєднання $5 на ранених і втікачів з Карпатської України.

КЕМПБЕЛ, О.
Січовикам Карпатської України.

Тов. „Сокіл", відділ 218 У. Н. Союзу, переслало через Обєднання $5 для потерпілих січовиків з Карпатської України.

М. Петришин, секр.

ЗАГАЛЬНІ ЖЕРТВИ.

Гром. Михайло Бубній з Вест Орендж, Н. Дж., переслав $2 жертвам з Карпатської України, що є в шпиталі, у вязницях, чи на вигнанні. На ту саму ціль прислали по $2: Микола Сукар і Павло Денис, оба з Ню Йорку, Н. Й.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.
На ранених Карпатської України.

Пані А. Ваґнер, голова Союзу Українок Америки, переслала через Обєднання від Союзу $110 для ранених і втікачів з Карпатської України.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

КНЯЗЬ-КОЗАК

Було це в тих часах, як Дикі Поля Наддніпрянської України, зруйнованої татарвою, стали захистом для тих, що їм не страшно було вмирати. Дикими Полями за козацьких часів звалися зовсім незаселені степи західньої Катеринославщини та північної Херсонщини. Десятками років неуправлюваний степ, покритий буйною травою, повний усяких звірів і птиці, витав у себе дивних гостей. Безнастанно блукали тут ватаги татар, що з добичю верталися з бідолашної України, або заграбили майно необачних купців чи послів, що їм дорога випала через степ.

А в глибоких ярах, над берегами рік, повних риби, кипіло інше життя. Там бездомні бурлаки, втікачі з ріжних сторін польської держави, до якої на свою недолю належала тоді й Україна, ті котрим дома, на службі в панів смерть в очі заглядала, за бунт проти неправди, ті всі найшли там гніздо для небезпечного, зате свобідного життя. Нераз був степ свідком завзятих боїв, боїв на смерть або життя, між татарськими здобичниками і цими очайдушними втікачами. Неодин тут загинув без вісти, лише вовки сіроманці завили над білими кістками тай ворон закрякав, забираючися до очей молодецьких.

Таке бурлацьке життя цих перших козаків манило до себе і бутну шляхотську молодь, що в боях із татарами шукала тут розривки і юнацької слави. І так у безвісти пропала тут сила, ніхто не додумався, щоб служити її в хосен рідній країні. Держава не мала на це грошей, а то й лякалася цього непевного війська, а пани воліли серед тієї метушні збагачуватися та заокруглювати свої посілості.

Та знайшовся один, що бистріше мав око ніж інші. Це був молодий князь український, Дмитро Вишневецький, якого нарід зве Байдою. Із неорганізованих ватаг козацьких задумав він зробити силу, що піднесла би Україну до чинника рішального в політиці сусідніх держав. А першою метою поставив він собі знищити татарву, що безнастанно шарпала Україну, пліндрувала та гнала нарід у неволю. На острові Хортиці збудував Вишневецький замок коло 1550 року, що став предтечею преславної пізнішої козацької республики, Запорожської Січі. Звідси мали посипатися громи на орду татарську і розбити її.

Та замало було сили в самій тодішнім козацтві. Годі було рахувати на поміч Польщі, що вела тоді війну на півночі. Також турки показалися непевним союзником. Пішов Байда в Московщину та десять літ московською зброєю побивав татар. Одначе не осягнув оконечної цілі. Не вдалося йому привести до згоди між Москвою і Польщею, а працювати лише для Москви без вигляду на користи для рідної України, не було рації. Вернувся Байда у рідну землю зневірений до всього. Та був непосидючої вдачі, тому замішався в міжособиці в Волощині. Тут зрадою віддали Байду туркам, які покарали його смертю.

І досі живе серед нашого народу память про цього славного козака. Та вже забулися подробиці. З князя Вишневецького зробили козака-гуляку Байду і лише трагічна смерть нагадує нам правдивого героя цієї пісні.

Ось як співає нині український нарід про Байду:

В Царгороді на риночку
Ой пє Байда мед-горілочку;
Ой пє Байда — тай не день не два,
Не одну нічку тай не годиночку.
Цар турецький к нему присилає,
Байду к собі підмовляє:
„Ой ти, Байдо, ти славнесенький!
Возьми в мене царівночку,
Будеш паном на всю Вкраїночку!"
„Твоя, царю, віра проклятая,
Твоя царівночка поганая!"
Ой крикнув цар на свої гайдуки:
„Візьміть його, повісіте,
На гак ребром зачепіте!"
Ой висить Байда тай кивається:
„Ой джурож мій молоденький,
Подай мені лучок та тугесенький,
Ой бачу я три голубочки —
Хочу я убити для його дочку!"
Ой як стрілив — царя вцілив,
А царицю в потилицю,
Його донку — в головочку.

ЗАЗДРІСТЬ

Ось таке собі, здається, дрібненьке, але багатьом людям властиве почуття. На жаль, мусимо признатись, що це почуття навіть може властивіше жінкам, ніж мужчинам, а у всякому разі у жінок воно частіше проявляється у дрібницях, ніж у мужчин.

Властиво у мужчин це почуття можна скоріше означити як вражена амбіція, бо воно є спонукою до нового чину, до осягнення того, що є предметом заздрости.

У жінки це почуття викликає лише невдоволення, а часом і злість, що хтось інший має те, чого вонаб саме собі бажала. Становище іншої жінки, її матеріяльні достатки, родинне щастя, а нераз якась нова суконка, капелюх чи новий мебель у помешканні — ось найчастіше, що викликає це прикре і негарне почуття.

Та булаб байдужа загалові чиясь заздрість, якби вона не відбивалась на оточення, якби через неї не терпіли не тільки ті найближчі, але й дальша родина чи знайомі. А подивімся тільки, які прикрощі викликає нераз заздрісна людина. Скільки непотрібних сварок, спліток, а то й наклепів поширює заздрісна людина. Як затроює вона життя і собі та іншим через це нездорове почуття!

Ось приклад: Молоде дівча має успіх на якійсь забаві. Їй заздрять, і не так ще їй заздрять молоді (вони менше хворіють на цю хворобу), як мама чи тета тої, що менше бавиться. Іронічний усміх, неприхильне слово, якийсь натяк з уст такої неопанованої суперниці чи її прихильниць і вся радість попсована, часом навіть дає притоку і до більших прикрощів.

Приятелька має гарний, а в усякому разі новий капелюх чи суконку. Я теж мушу їх мати. І пропав родинний спокій. Пропали також всі буджетові розрахунки та обмеження. Нестрашний навіть довг...

Але це у дрібницях. А бувають і поважніші справи. Хтось вибився на сяке-таке становище, має сякий-такий заробіток. Чому не я? І починаються інтриґи, сплітки і всякі заходи, щоб ту другу зіпхати. Нема тут тої здорової амбіції і конкуренції, щоб самій собі створити щось подібного, але є нездорове і шкідливе та принижує людську гідність почуття заздрости.

Жінка розумна і опанована боронитиметься і лікуватиметься від цього почуття, як від небезпечної хвороби, яка мучить не лише хворого, але накоює лиха і його оточенню.

На жаль, серед невідрадних обставин життя у нас хворих цією хворобою жінок є дуже багато і замість на творчу, корисну всьому громадянству працю вони витрачують свої сили на дрібну, негідну боротьбу.

Щоб лікувати якусь хворобу, треба її знати. А тому треба собі добре усвідомлювати які наслідки може мати не раз і від такого чисто особисто далекого від людей хованого почуття, яким є заздрощі.

Опанувати себе, спрямувати в інший, більш доступний і шляхотніший бік своєї забаганки — ось де буде перемога над цим низьким і негідним людської самопошани почуттям. — („Діло").

М. О.

ДАНСЬКИЙ НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛА И ЙОГО ЖІНКА що приїхали до Америки як данські комісарі для світової вистави в Ню Йорку.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (102)

Відтепер нашим утікачам щастя троха сприяло. Хоч з усіх сторін чигали на них ріжні морські потвори, то проте вони перейшли щасливо підводну долину і видряпались якось по стрімкім березі на сушу. Станувши на суші, вони почали скидати з себе важкі нуркові однострої. Тарзан, упоравшись скорше, поміг Гелені. А коли Гелена пізнала Тарзана, то зо здивуванням скрикнула:

„Ах, яка я рада, що це ви!" Та по хвилі вона додала: „Я повинна була відразу знати, що це ви. Бо хтож інший міг би довершити таких лицарських діл!" Не відповівши нічого на цей комплемент, Тарзан вказав на печеру, що чорніла у скелі і сказав: „Я і ви заховаємось там, а Ґеркуф піде відшукати той човен, про який він згадував. Він повинен бути недалеко".

Гелена безпечно удалася з Тарзаном у печеру, а Ґеркуф пішов шукати човна. Та вже по кількох хвилинах він вернувся назад і зо смутком заявив, що човна нема. Де він подівся, він не знав. Тарзан рішив ніччю переплисти озеро. Ґеркуф і Гелена, пригадуючи собі добре водні потвори, старались відмовити його, та це не помагало.

Він навіть не відповідав на їх арґументи, а споглядав на сонце, коли воно зайде. Коли стемнілось, він скочив у воду і бистро поплив на середину озера. В половині дороги до забороненого міста він побачив на воді якісь світла. Придивившись точніше, він пізнав, що це ґалера. Та ґалера прямувала до нього. Це значило, що його розкрили.